

Lepelaar zet positieve trend voort, ook in het buitenland

De Lepelaar weet zijn opmars in Nederland nog steeds voort te zetten. Het succes daarvan wordt ook geproefd in onze buurlanden, waar onze Lepelaars sinds kort ook zijn gaan nestelen. In dat opzicht is de Lepelaar een uiterst succesvol 'exportproduct' gebleken.

Situatie in 2011

De Lepelaar behoort tot de best onderzochte Nederlandse broedvogels. Nagenoeg zonder uitzondering worden al 'onze' 50 kolonies geteld door de Werkgroep Lepelaar en anderen. Niet minder dan 30 kolonies liggen in het Waddengebied en de Delta.

In 2011 werden 2332 paren geteld, een nieuw record. De grootste kolonie was die van De Geul op Texel met 416 paren. Het gaat te ver om een volledig overzicht te geven van alle kolonies, maar enkele zijn het noemen zeker waard.

Prachtige resultaten op de Oosterkwelder op Schiermonnikoog. In 2010 werden al bijna 200 paren vastgesteld maar in 2011 kwam het eindtotaal op 225 terecht. De beide kolonies op Vlieland telden in 2010 gezamenlijk 251 paren. In 2011 breidde de populatie uit naar 290 paren (+15%). In de Delta nam de stand toe met bijna 18% van 446 paren in 2010 naar 525 in 2011. Opvallende toenames vonden hier plaats op de Sassenplaat, Moerdijk NB (van ca. 30 paren in 2010 naar 70 in 2011), het Markiezaatsmeer NB (van 78 naar 108) en het Slaakeiland in het Krammer-Volkerak ZL (verdubbeling naar 52 paren). In het binnenland positief nieuws uit o.a. de Groene Jonker bij Noorden ZH. In 2011 werden hier 42 nesten geteld (2010: 28).

Opvallend genoeg waren er ook enkele kolonies die ten opzichte van eerdere jaren terugvielen. Zo liep het totaal van de kolonie bij Onderdijk NH terug van 80 paren in 2010 naar 67 in 2011. Met 88 paren in 2011 (-38%) behoorde ook de kolonie op De Schorren, Texel, tot de verliezers. Het verlies werd hier echter elders op het eiland opgevangen, de Texelse populatie bleef met 550 paren nagenoeg gelijk in vergelijking met 2010. Eenzelfde verhaal gaat op voor de stabiele populatie op Terschelling waar een verschuiving richting de Groede opgemerkt is door een twintigtal paren. De kolonie op het Kooyhoekschor, Balgzand NH, werd vroegtijdig verlaten door de aanwezigheid van Vossen. In 2010 was deze kolonie goed voor 30 broedparen, al werden alle nesten geprederd en werd de kolonie verlaten op 1 juli.

Nederland: historisch bolwerk

De Lepelaar broedde in ieder geval in de 14e eeuw in Nederland. In de 19e eeuw waren er kolonies tot 1000 paren (Horstermeer), die

echter intensief geëxploiteerd werden (eieren rapen) en te lijden hadden onder drooglegging van broed- en voedselgebieden. Rond 1900 was de stand teruggevallen tot rond 300 paren. Door bescherming groeide dat uit naar 400-500 paren in de jaren vijftig, om daarna met name door watervervuiling opnieuw terug te vallen tot 150 paren eind jaren zestig.

Daarna begon een opmars waarbij de grens van 1000 paren in 1997 bereikt werd, en die van 2000 paren overschreden werd in 2009. Het gaat daarmee om een internationaal belangrijk aantal. Tegenwoordig telt de populatie binnen de Oost-Atlantische trekroute (NW- en ZW-Europa en NW-Afrika), ongeveer 5000 broedparen. Daarvan broedt bijna de helft in Nederland. Daarmee is Nederland hét bolwerk binnen dit gebied. Het andere bolwerk voor de soort ligt ruim 1600 km zuidelijker, in Spanje waar, in 2007 ongeveer 1700 paren geteld werden.

Recente ontwikkelingen in nabije landen

De Lepelaar doet het in verschillende West-Europese landen goed. Er wordt algemeen aangenomen dat de kolonies die tegenwoordig bestaan in onze buurlanden hun oorsprong vinden in Nederland. Hieronder een kort overzicht.

Frankrijk

Nadat de Lepelaar er eeuwen geleden uitstierf, broedt hij sinds 1981 weer in Frankrijk. In het Lac de Grand-Lieu in West-Frankrijk nestelen sinds die tijd tientallen paren. In deze kolonie broeden sinds 1991 ook Heilige Ibissen (119 paren in 2005), maar de Lepelaars lijken daarvan geen hinder te ondervinden. Nieuwe lepelaarkolonies werden o.a. gesticht elders in West-Frankrijk (Brière), de Camargue en de Dombes. In 2010 telde de Franse populatie 432-502 paren. (jaaroverzichten in Ornithos).

Engeland

In de 17e eeuw verdween de Lepelaar als broedvogel in het zuiden van Engeland. Het duurde tot

1998 voordat er weer een broedgeval werd bewezen (Suffolk). Na enkele geïsoleerde broedgevallen lijkt zich nu een kleine kolonie gevestigd te hebben in het Holkham reservaat in Norfolk. Deze telde 6 paren in 2010 en 8 paren in 2011, waarbij 14 jongen uitvlogen. Een aantal van de vogels in de kolonie droeg Nederlandse kleurringen. (www.natural-england.org.uk; jaaroverzichten British Birds)

Duitsland

In Duitsland werd het eerste (mislukte) broedgeval vastgesteld in 1962 op Memmert, een eiland in het Duitse Waddengebied. Het toeval wil dat in hetzelfde jaar ook de eerste broedpoging werd ondernomen op Terschelling, in het Nederlandse Waddengebied. In 2010 telde de Duitse populatie ongeveer 390 broedparen.

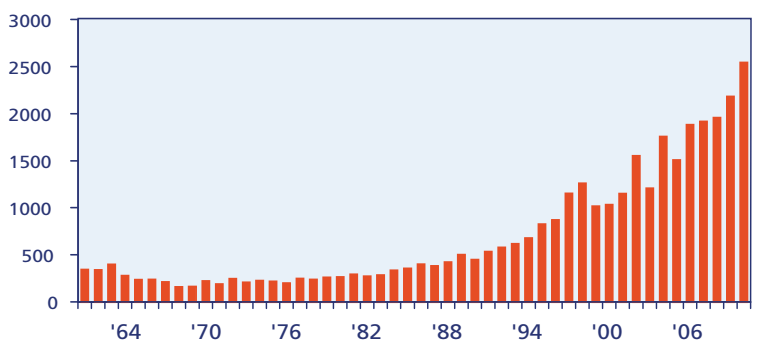
Denemarken

Tegenwoordig bevinden de meest noordelijke kolonies van Europa zich op enkele eilanden bij Jutland. Broedgevallen in Denemarken vonden in de 20e eeuw onregelmatig plaats tot 1996. Vanaf dat jaar werd jaarlijks en in toenemende mate genesteld. In 2010 ging het om zo'n 60 paren (www.dofbasen.dk).

België

Bij onze zuiderburen broeden Lepelaars sinds 2003 jaarlijk bij Verrebroek. Sindsdien is het aantal toegenomen tot 20 paren met 30 uitvliegende jongen in 2010. Vóór 2003 werd incidenteel gebroed in het Zwin bij Knokke. (INBO).

Joost van Bruggen

Figuur 1. Aantal broedparen Lepelaar in Nederland vanaf 1960.

Lepelaars en vogelaars bij Zevenhoven. Foto: Hans Gebuis
Slaapboom met Halsbandparkieten in Rotterdam, 13 januari 2012. Foto: Chris van Rijswijk